

PROKURATUUR

Kriminaalmenetluse lõpetamise määrus

Koostamise kuupäev ja koht:	25.11.2025.a, Jõgeva
Koostaja ametinimetus ja nimi:	abiprokurör Robin Tamm
Ametiasutuse nimi:	Majandus- ja Korruptsioonikuritegude Ringkonnaprokuratuuri III osakond
Kriminaalasja number:	23260150004
Kuriteo kvalifikatsioon:	KarS § 201 lg 2 p 3, KarS § 299 lg 1, KarS § 345 lg 1
Kahtlustatava nimi (isikukood):	XXX (XXX)

Käesolevas kriminaalasja kahtlustatakse XXX KarS § 299 lg-s 1, § 345 lg-s 1 ja § 201 lg 2 p-s 3 sätestatud kuritegude toimepanemises.

Karistusseadustik (edaspidi KarS) § 288 lg 1 ja korruptsioonivastase seaduse (edaspidi KVS) § 2 lg 1 sätestavad, et ametiisik KarS-i eriosa tähenduses on füüsiline isik, kellel on avaliku ülesande täitmiseks ametiseisund.

Sotsiaalhoolekande seaduse (edaspidi SHS) § 20 lg 1 kohaselt on väljaspool isiku kodu osutatav üldhooldusteenus kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatav sotsiaalteenus. Seega üldhooldusteenuse osutamiseks vajalikku juhtimistoimingute tegemisel täitis XXX avalikku ülesannet. SA XXX põhikirja p 3.1 kohaselt on sihtasutuse organid juhatus ja nõukogu. XXX oli alates 13.12.2005 kuni 21.08.2024 SA XXX juhatuse liige. Põhikirja p 3.3.2 kohaselt on juhatuse pädevuses kehtestada kriteeriumid töötajate valikuks ning sõlmida, muuta ja lõpetada töötajatega töölepinguid. Seega oli XXX töövõtu ja töölepingute sõlmimiseks ametiseisund. XXX pani eelnevast tulenevalt kuriteod toime ametiisikuna.

XXX kahtlustatakse karistusseadustiku (KarS) § 299 lg-s 1 sätestatud kuriteo toimepanemises, s.o dokumendi võltsimises ametisiku poolt.

XXX allkirjastas 02.05.2022 töövõtulepingu nr 7/2022, mille kohaselt kohustus XXX ajavahemikul 02.05.2022 kuni 26.05.2022 täitma SA-s XXX perenaise tööülesandeid. Töötasu arvestamise aluseks oli 1 075 euro suurune kuutasu. Samuti allkirjastas XXX 26.06.2023 töövõtulepingu nr 10/2023, mille kohaselt kohustus XXX ajavahemikul 26.06.2023 kuni 09.07.2023 täitma SA-s XXX majandustöötaja tööülesanded. Töötasu arvestamise aluseks oli 1 297 euro suurune kuutasu. XXX koostas ka tööaja graafikud, millesse märkis mh XXX töötatavad tunnid 2022. a mais ja 2023. a juunis ning juulis.

Töövõtulepingud nr 7/2022 ja nr 10/2023 ei olnud tegelikud ning tööaja graafik oli XXX töötundide osas fiktiivne. XXX ei asunud ega pidanudki XXX teoplaani kohaselt kunagi asuma lepingutega võlgnetavaid tööülesandeid täitma. Eelnevaga valmistas XXX korduvalt mitteehtsaid töövõtulepinguid ja tööaja graafikuid ehk pani korduvalt toime intellektuaalse võltsimise.

Võltsitud dokumendid olid kohased õiguse tekkimiseks, kuivõrd töövõtulepingust tulenes VÕS § 637 lg 3 kohaselt õigus nõuda töö valmimisel töö eest tasu ja tööaja graafik tõendas, et töö on valmis.

Samuti kahtlustatakse XXX KarS § 345 lg-s 1 sätestatud kuriteo toimepanemises, s.o teadvalt võltsitud dokumendi kasutamises eesmärgiga omandada õigusi.

Ajavahemikul veebruar 2020 kuni aprill 2024 vormistas XXX 30 korral erineva pikkusega perioodideks ning erinevatele tasulistele ametikohtadele SA-sse XXX tööle enda poja XXX. Loodud töösuhetest 15 ei olnud tegelikud. Neist omakorda 2 loomiseks allkirjastas XXX näilikud töövõtulepingud nr 7/2022 ja nr 10/2023. Töövõtulepingute alusel töötamise kohta koostas XXX 2022. a mai alguses ja 2023. a juuni ja juuli alguses tööaja graafikud, millesse kandis XXX töötatud tunnid vastavatel kuudel. Allkirjastatud töövõtulepingud nr 7/2022 ja nr 10/2023 ja tööaja graafikud edastas XXX dokumentide koostamise järgselt füüsiliselt paberkandjal XXX ruumides SA XXX raamatupidaja XXX. XXX võttis talle edastatud lepingud ja tööaja graafikud töötasu arvutamisel ja väljamaksmisel aluseks. Seega esitas XXX võltsitud dokumendid ehtsate pähe vastavalt ehtsate dokumentide otstarbele. Eelnevaga pani XXX korduvalt toime KarS § 345 lg-s 1 sätestatud kuriteo, s.o võltsitud dokumendi esitamise.

Lisaks allkirjastatud lepingutele esitas XXX füüsiliselt paberkandjal XXX ruumides XXX ajavahemikul veebruar 2020 kuni aprill 2024 veel 12 töövõtulepingut ja 1 töölepingu, mille sisuks oli fiktiivne töösuhe XXX ja SA XXX vahel, kuid millele XXX ei olnud allkirja andnud. Allkirjastamata 13 lepingu alusel kohustus XXX töötama 2020. a veebruaris, juunis, 2021. a juunis, juulis, septembris, oktoobris, novembris, detsembris, 2022. a jaanuaris, aprillis, 2023. a märtsis, mais, augustis, septembris, oktoobris, novembris, detsembris, 2024. a jaanuaris, veebruaris, märtsis ja aprillis. Nende kuudel võltsis XXX tööaja graafikuid seeläbi, et kandis sinna töötunnid, mille järgselt XXX kohustus töötama. Tööaja graafikud edastas XXX füüsiliselt paberkandjal XXX ruumides raamatupidaja XXX. Eelnevaga pani XXX korduvalt toime võltsitud dokumendi esitamise kõlbmatu katse.

Samuti kahtlustatakse XXX KarS § 201 lg 2 p-s 3 sätestatud kuriteo toimepanemises.

Ajavahemikul veebruar 2020 kuni aprill 2024 vormistas XXX 30 korral erineva pikkusega perioodideks ning erinevatele tasulistele ametikohtadele SA-sse XXX tööle enda poja XXX. Loodud töösuhetest 15 ei olnud tegelikud. Nendest näivuse loomiseks edastas XXX töölepingu (1) ja töövõtulepingud (14) ning tööajagraafikud füüsiliselt paberkandjal XXX ruumides SA XXX raamatupidaja XXX, kes lähtus lepingutest töötasu arvestamisel. XXX ei asunud ega pidanudki XXX teoplaani kohaselt kunagi asuma 15 fiktiivse lepingu alusel võlgnetavaid tööülesandeid täitma.

XXX lähtus lepingutest ja tööaja graafikutest töötasu arvestamisel ja väljamaksete tegemisel. Kui XXX esitas lepingu XXX, registreeris XXX töösuhte töötamise registris ning Maksu- ja Tolliameti e-teenuste keskkonnas. Kuu lõpus esitas XXX XXX tööaja graafiku, millele kantud töötunde ja lepingust tulenevat tasu arvestades arvutas XXX välja XXX töötasu. Töötasu maksmiseks võttis XXX XXX ruumides asuvas seifis olevast sularahakassast töötasule vastava summa ja andis selle sealsamas üle XXX. Sularaha võttis XXX vastu ja jättis selle endale. XXX allkirjastas enne tasu vastuvõtmist kassa väljamineku orderi ning tasu vastuvõtmisel andis orderi allkirjastamiseks XXX. Palgaorder kajastas netotasuna sularahakassast välja makstavat summat. XXX ja XXX allkirjastatud orderi võttis XXX kaasa ja edastas selle allkirjastamiseks XXX. XXX allkirjaga kassa väljamineku orderile tagastas XXX XXX raamatupidamisse lisamiseks.

XXX SA XXX juhatajana teostas SA XXX valdust sularahale, st raha oli XXX valduses juba enne kui raamatupidaja talle selle üle andis. Fiktiivsete lepingute ja tööaja graafikute ning XXX allkirjastatud palgaorderitega lõi XXX üksnes näivuse õigusest raha endale jätmiseks ja XXX SA-lt raha äravõtmiseks ja manifesteeris sellega tahet hakata ise käituma raha omanikuna.

XXX tegevuse tagajärjel sai SA XXX kahju alusetu tööjõukulude maksmise tõttu 16 285,60 eurot. XXX tagastas hiljem osa rahast, kuid raha enda kasuks pööramise ja omastamistahte manifesteerimisega oli omastamine lõpuleviidud ja loobumine süüteokatselt polnud enam võimalik. Eelnevaga pani XXX toime isikule usaldatud võõra vara ebaseaduslikult enda või kolmanda isiku kasuks pööramises, sama isiku poolt kui see on toime pandud ametisikuna, s.o KarS § 201 lg 2 p 3 järgi kvalifitseeritava kuriteo.

Senine menetlus

XXX kaitsja vandeadvokaat XXX esitas prokuratuurile seisukoha, mille kohaselt on põhjendatud kriminaalmenetlus KrMS § 202 alusel oportuuniteediga lõpetada. Kaitsja esitatud argumendid on jälgitavad ja nõustumisväärsed. Riigikohtu praktika kohaselt annab oportuuniteediprintsiip prokuröridele kaalutlusõiguse, mille eesmärk on tagada nii menetlusökoonoomia kui ka proportsionaalsuse põhimõtte järgimine. See loob võimaluse välistada kriminaalrepressiooni kohaldamise juhtudel, mil see oleks teo asjaolusid arvesse võttes ilmselgelt mittemõõdukas (RKKK 3-1-1-85-04, p 16). Prokuratuur on seisukohal, et XXX suhtes kohtumenetluse läbiviimine ja tema võimaliku süüditunnistamise korral ka karistamine ei ole ainuvõimalik meede tema õigusküülekusele suunamiseks. Seetõttu prokuratuur nõustub kaitsja esitatud ettepanekuga ning leiab, et käesolevas kriminaalasjas on täidetud tingimused menetluse lõpetamiseks oportuuniteediga.

Menetluse oportuuniteediga lõpetamise eeldused

KrMS § 202 lg-te 1 ja 7 alusel võib prokuratuur lõpetada kriminaalmenetluse (1) teise astme kuriteo puhul, (2) mille eest karistusseadustiku eriosa ei näe karistusena ette vangistuse alammäära või näeb karistusena ette ainult rahalise karistuse ja (3) milles kahtlustatava süü ei ole suur, (4) kahtlustatav on vähemalt asunud heastama kuriteoga tekitatud kahju, (5) kahtlustatav on võtnud endale kohustuse tasuda kriminaalmenetluse kulu, (6) kriminaalmenetluse jätkamiseks puudub avalik menetlushuvi ning (7) kahtlustatav on menetluse lõpetamisega otstarbekuse kaalutlusel nõus.

- (1) Prokuratuur esitas kahtlustuse ametialases võltsimises (KarS § 299 lg 1), mille eest on maksimaalse karistusena ette nähtud kolmeaastane vangistus, võltsitud dokumendi esitamises eesmärgiga omandada õigus (KarS § 345 lg 1), mille eest on maksimaalse karistusena ette nähtud kolmeaastane vangistus ja omastamises ametisikuga poolt (KarS § 201 lg 2 p 3), mille eest on maksimaalse karistusena ette nähtud viieaastane vangistus. KarS § 4 lg 3 kohaselt on teise astme kuritegu selline süütegu, mille eest on KarS-is karistusena ette nähtud tähtajaline vangistus kuni viis aastat või rahaline karistus. Seega on kõik kolm etteheidetavat tegu teise astme kuriteod.
- (2) KarS § 299 lg 1, KarS § 345 lg 1 ega KarS § 201 lg 2 p 3 ei näe ette vangistuse alammäära.
- (3) XXX omistatav süü toimepandud kuritegude eest ei ole suur. Riigikohus on selgitanud, et isiku süü suuruse hindamisel tuleb lähtuda eelkõige asjas tuvastatud faktilistest asjaoludest ja nendes kajastuvast teo ebaõiguse mahust, samuti KarS § 57 ja 58 loetletud karistust kergendavatest ja raskendavatest asjaoludest. Lisaks peab süü suuruse hindamisel arvestama ka isiku käitumist vahetult enne ja pärast teo toimepanemist, sest see näitab tema suhtumist kaitstavasse õigushüvesse (RKKK 3-1-1-76-12, p 7).

(3.1) KarS § 57 lg 1 p 1 kohaselt on võimalik süü suuruse tuvastamisel arvestada kuriteo kahjulike tagajärgede ärahoidmisega. Töötaja fiktiivse palkamise tagajärjel oleks võinud saabuda olukord, kus hooldusteenus jääb selle olulistes osades osutamata. XXX tegi pingutusi, et hooldusteenuse klientide vajadused oleks kaetud.

(3.2) Lisaks on võimalik süüd kergendavana arvestada võltsitud dokumentide esitamise vormi, mis seisnes osaliselt kõlbmatu katses dokumentide allkirjastamata jätmise tõttu. KarS § 25 lg 6 kohaselt võib kohus katse korral karistust kergendada, mis viitab katse staadiumisse jäänud kuriteos avalduvale väiksemale teosüüle.

(3.3) Kõiki toimepandud tegusid arvestades on süü suuruse puhul oluline arvesse võtta ka seda, et XXX lõpetas tegude toimepanemise oluliselt varem, kui talle tehti tema suhtes toimetatav kriminaalmenetlus teatavaks, mida võib pidada küll hilinenud, aga siiski vabatahtlikuks loobumiseks teo toimepanemisest. XXX on tunnistanud, et käitus valesti ja poleks sel viisil tohtinud endale tehtud töid kompenseerida ja väljendanud kahetsust.

(4) XXX on AS-ile XXX vabatahtlikult hüvitanud 9 878,64 eurot, mida AS XXX pidas kahju hüvitamiseks piisavaks ja ei soovinud tsiviilhagi esitada. Seega on XXX vabatahtlikult heastanud kuriteoga tekitatud kahju.

(5) Ainuke menetluskulu kohtueelses menetluses oli kahtlustatava enda õigusabikulu. Kahtlustatav nõustub, et see jääb tervikuna tema enda kanda.

(6) Asjas puudub avalik menetlushuvi. Kriminaalmenetluse lõpetamiseks otstarbekuse kaalutlusel tuleb hinnata ka avaliku menetlushuvi kriteeriumit, kuivõrd KarS § 202 kohaldamise materiaalseks eelduseks on avaliku menetlushuvi puudumine. Avalik menetlushuvi on määratlemata õigusmõiste, mida peamiselt sisustatakse eri- ja üldpreventiivsetest kaalutlustest lähtuvalt. See on seotud karistusõiguse *ultima ratio* põhimõttega, mis näeb ette, et karistust tuleb kohaldada siis, kui muud vahendid osutuvad ebapiisavaks ja karistamise järele eksisteerib tungiv vajadus. Menetlusõiguses hinnatav avalik huvi ei ole seotud kahtlustatava staatuse ega meediatähelepanu suurusega.

(6.1) Eripreventiivsetest kaalutlustest lähtuvalt tuleb rõhutada, et eeluurimises pole tuvastatud asjaolusid, mis annaksid aluse arvata, et kriminaalmenetluse lõpetamine ja kohtulikust karistamisest loobumine võiks viia olukorrani, kus XXX paneb toime uue kuriteo. XXX on 57 aastane varem karistamata isik, kes pole kahtlustatav ka pooleliolevates kriminaalasjades. XXX ei tööta hetkel, kuid on asunud läbirääkimistesse võimalike uute tööandjatega. Seega on ta saavutamas eeldusi, et teenida legaalset sissetulekut. Kahtlustatav on nõus vabatahtlikult võtma kohustuse tasuda kriminaalmenetluse lõpetamisel koheselt, hiljemalt 01.12.2025.a. vabatahtlikult 7000 eurot riigi tuludesse. Sellise rahalise kohustuse tasumisel on võimalik saavutada ka eesmärk, mille kohaselt ei tohi kuritegu end ära tasuda.

(6.2.) Analüüsides avalikku menetlushuvi esinemist üldpreventiivsetest kaalutlustest lähtuvalt, tuleb asuda seisukohale, et ka menetluse lõpetamine koos märkimisväärse kohustusega kinnitab karistusseaduse kehtivust piisavalt. Üldpreventiivsed kaalutlused on võimalik praegusel juhul täita ilma kriminaalkaristust kohaldamata, sest kohustusega vabatahtlikult maksta 7000 eurot riigi tuludesse on saavutatud menetluse selgitusfunktsioon ning kinnitatud igaühe, sh ametiisikute võrdsust seaduse ees. Pandud kohustus viitab üheselt, et õigusrikkumisele reageeritakse ning kinnitab nii rikkumise toimepanijale kui avalikkusele, et kuritegevus ei tasu ära.

(6.3) Avalikku huvi ei tulene ka teo toimepanemisest hooldekodu juhatajana. XXX juhatuse järelevalve all on erilist kaitset vajavad isikud, kelle õiguste sfääri kahjustamist tuleb pidada eriti taunitavaks. XXX ei kahjustanud XXX klientide õigusi. Praegusel juhul kahjustas XXX õigusnäivuse loomisega küll dokumentide usaldusväärust, kuid seejuures polnud tegu eestkostetavatele õigusi ja kohustusi kaasa toovate dokumentidega. Õiguskäibe kahjustamine hooldekodus leidis seega aset väljaspool eestkostetavate õiguste ja kohustuste sfääri.

Riigikohus on seisukohal, et PS §-s 11 sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt tuleb karistust vältida kõikidel juhtudel, mil see oleks teo asjaolusid silmas pidades ilmselgelt mittemõõdukas (RKKK 3-1-1-85-04 p 16). Prokuratuur on kokkuvõtvalt seisukohal, et XXX süü ei ole suur, määrusega pandud kohustus on piisavalt mõjus ja hoiatav ning samal ajal kinnitab ka avalikkuse seaduse kehtivust ammendavalt. Seega on karistusõiguslikud eesmärgid saavutatavad ka ilma karistust mõistmata.

Menetluse lõpetamisel määrab prokuratuur kahtlustatavale ühe või mitu KrMS § 202 lg-s 2 märgitud kohustustest. Läbirääkimistel 23.10.2025 nõustus kahtlustatav XXX vabatahtlikult tasuma riigi tuludesse 7000 eurot. Ta on kinnitanud, et suudab selle kohustuse riigi ees täita novembrikuu jooksul ühe osamaksena. Seega tuleb kohustus täita hiljemalt 01.12.2025.a.

Kahtlustatavale on selgitatud, et kui ta ei täida käesoleva määrusega talle pandud kohustust, uuendab prokuratuur kriminaalmenetluse ning kriminaalasi saadetakse kohtusse.

Juhindudes KrMS § 202 lg-st 1, 3 ja 7 ning §-st 206, abiprokurör määras:

1. Lõpetada kriminaalasjas nr 23260150004 menetlus.
2. Määratud kohustuse liik: **tasuda riigi tuludesse 7000 eurot.**
3. Määratud kohustuse **täitmise tähtaeg: 01.12.2025.**
Tasumise kohta käivad andmed, konto- ja viitenumbrid lisatakse käesolevale määrusele.
4. KrMS 4. peatükis loetletud tõkendite ja muude kriminaalmenetluse tagamise vahendite tühistamine: kriminaalmenetluse tagamise vahendeid ei kohaldata.
5. Asitõendid või äravõetud või konfiskeerimisele kuuluvad objektid: juhindudes KrMS § 126 lg 3 p-st 1 jätta teabesalvestised toimiku juurde.
6. Kriminaalmenetluse kulud: Vandeadvokaat T. Laasik oli XXX kaitsja kokkuleppel. Kaitsjatasu menetluskuluna jääb XXX enda kanda.
7. Vastavalt KrMS § 206 lõikele 2 tuleb kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia viivitamata saata: kahtlustatav XXX, tema kaitsjale vandeadvokaat Tambet Laasikule ja kannatanu esindaja Aira Laulule.
8. Kannatanul on vastavalt KrMS § 206 lg-le 3 õigus tutvuda kriminaaltoimikuga kriminaalmenetluse lõpetamise määrusest koopia saamisest alates kümne päeva jooksul Majandus- ja Korruptsioonikuritegude Ringkonnaprokuratuuris Kalevi 1, Tartu.
9. Kannatanul on KrMS § 207 lg-test 2 ja 3 tulenevalt õigus kümne päeva jooksul kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia saamisest alates esitada kaebus Riigiprokuratuurile kriminaalmenetluse lõpetamise peale.

Robin Tamm
abiprokurör
juures viibis ringkonnaprokurör Anneli Hinto